ЛИТОВСКІЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

№ 90.

KURYER LITEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Вторникъ. 9-го Ноября — 1837 — Wilno. Wtorek. 9-go Listopada.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 28-го Октября.

Государь Императоръ, прибывъ въ городъ Тифлисъ, 8-го числа Октября, изволилъ на другой день, въ десять часовъ утра, быть въ соборѣ Успенія Пресвятыя Богородицы, для слушанія благодарственнаго молебна; потомъ былъ у развода отъ Эриванскаго Карабинернаго полка, которымъ былъ доволенъ.

Въ двѣнадцать часовъ имѣли счастіе быть представлены Его Величеству Ханы и почетнѣйшіе Азіятцы Закавказскаго края. — Послѣ сего Государь Императоръ изволилъ осматривать Штабъ Отдѣльнаго Кавказскаго Корпуса, Тифлисскую Гимназію, арсеналъ, казармы Кавказскаго Сапернаго баталіона и устроенную при ономъ школу для Грузинскаго дворянства, и всѣмъ былъ совершенно доволенъ; потомъ осматривалъ Метехскій замокъ для содержанія арестантовъ.

10-го числа, въ десять часовъ утра, Государь Императоръ изволилъ слушать Божественную Литургію въ Кашу-Этской Георгіевской церкви, а въ двѣнадцать часовъ дѣлалъ осмотръ войскамъ, собраннымъ въ Тифлисѣ, коимъ былъ доволенъ, и въ особенности артиллеріею.

11-го числа, въ десять часовъ утра, Его Величество изволилъ быть у развода Сводного Учебнаго баталіона, коимъ остался доволенъ; послѣ чего осматривалъ Тифлисскій Военный госпиталь, Коммиссію Тифлисскаго Коммиссаріатскаго Депо и образцовую шелкомотильную фабрику.

Во второмъ часу по полудни, Грузинскіе Князья и дворяне, бывшіе въ конвоѣ Его Величества, и занимавшіе внутренній караулъ, собрались, верхомъ, на площади предъ домомъ, занимаемымъ Государемъ Императоромъ, и въ присутствіи Его Величества дѣлали скачку и разныя національныя игры. Вечеромъ Государь Императоръ удостоилъ посѣщеніемъ Своимъ балъ, данный дворянствомъ и гражданами Грузіи.

Во все время пребыванія Его Величества въ Тифлисѣ городъ былъ иллюминованъ.

12-го числа, въ шесть часовъ утра, Государь Императоръ отправился въ путь къ Ставрополю, и ночевалъ въ Квишетѣ, у подножья главнаго перевала Кавказскаго хребта. 13-го числа, въ шесть часовъ утра, Его Величество, для удобнѣйшаго переѣзда чрезъ горы, изволилъ отправиться верхомъ; путь сей, тѣмъ болѣе былъ затруднителенъ, что вершины Гуть-Горы и Крестовой были занесены снѣгомъ, и самая дорога, отъ бывшаго тогда до пяти градусовъ мороза, покрыта льдомъ. Перешедъ горы благополучно, и продолжая верхомъ путь вдоль Терека до Казбека, Его Величество прибылъ на ночлегъ во Владикавказъ.

14-го числа, во Владикавказѣ имѣли счастіе быть представлены Его Величеству депутаты отъ разныхъ Горскихъ народовъ, проживающихъ за Терекомъ; потомъ Государь Императоръ, осмотрѣвъ военный госпиталь и баталіонъ Куринскаго Егерскаго полка,

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg, 28-go Października.

Cesarz Jego Mość, przybywszy do miasta Tiflisu, dnia 8 Października, raczył bydź nazajutrz o godzinie dziesiątey zrana w Soborze Wniebowzięcia Nayświętszey Panny Maryi, dla słuchania dziękczynnych modłów, potém był na zmianie straży półku Erywańskiego Karabinierów, z którego był zadowolony.

O godzinie dwónastey mieli szczęście bydź przedstawianemi Nayjaśnieyszemu Panu Chanowie i znakomitsi Azyaci kraju Zakaukazkiego. — Potém Cesarz Jego Mość raczył oglądać Sztab Oddzielnego Korpusu Kaukazkiego, Gimnazyum Tifliskie, arsenał, koszary Kaukazkiego batalionu Saperów i urządzoną przy nim szkołę dla Dworzaństwa Gruzyyskiego, i ze wszystkiego był zupełnie zadowolony; potém oglądał zamek Mechski dla utrzymywania aresztantów.

Dnia 10, o godzinie dziesiątey zrana, Cesarz Jego Mość raczył słuchać Mszy świętey w Kaszu-Etskiey Georgiewskiey cerkwi, a o samém południu, czynił przegląd woysk w Tiflisie zgromadzonych, z których był zadowolony, a szczególniey z Artylleryi.

Dnia 11-go, o godzinie dziesiątey zrana, Cesarz Jego Mość raczył bydź na zmianie straży Połączonego batalionu uczebnego, z którego był zadowolony; potém oglądał Tifliski szpital woyskowy, Kommissyą Tifliskiego Kommissoryatskiego Depo i wzorową fabrykę zwijania jedwabiu.

O godzinie drugiey z południa, Gruzyyscy Xiążęta i dworzanie, którzy byli w konwoju Nayjaśnieyszego Pana i utrzymywali straż wewnętrzną, zebrali się konno na placu przed domem, przez Cesarza Jego Mości zaymowanym, i w obecności Nayjaśnieyszego Pana odbywali wyścigi i różne zabawy narodowe. Wieczorem, Cesarz Jego Mość udarował Swą bytnością bal, dany przez dworzaństwo i obywateli miast Gruzyi.

Przez cały czas pobytu Jego Cesarskiey Mości w Tiflisie, miasto było oświecane.

Dnia 12-go, o godzinie szóstey zrana, Cesarz Jego Mość udał się w drogę do Stawropola, i nocował w Kwiszecie, u podnoża głównego przewału gór Kaukazkich. Dnia 13, o godzinie szóstey zrana, Nayjaśnieyszy Pan dla wygodnieyszego przejazdu przez góry, raczył wyjechać konno; droga ta tém była trudnieyszą, że wierzchołki Góry Hut i Krzyżowey, były zasypane śniegiem, a sama droga, z przyczyny byłego w ówczas do pięciu stopni mrozu, była lodem pokryta. Po szczęśliwém gór przebyciu, i jadąc daley konno wzdłuż Tereki do Kazbeku, Nayjaśnieyszy Pan przybył na nocleg do Władikaukazu.

Dnia 14 go, we Władikaukazie mieli szczęście bydź przedstawianymi Jego Cesarskiey Mości Deputaci różnych pokoleń Górali, za Terekiem mieszkających; potém Cesarz Jego Mość, obeyrzawszy szpital woyskowy i batalion Kuryńskiego półku Strzelców, udał się w

отправился въ путь, чрезъ Кабардинскую Плоскость, въ сопровожденіи Кабардинскихъ старшинъ и дворянъ, и прибылъ благополучно на ночлегъ въ Екатериноградъ.

15-го числа, въ семь часовъ утра, Его Величество, осмотрѣвъ военные госпитали, выѣхалъ въ Пятигорскъ, куда и прибылъ на ночлегъ того же числа.

16-го числа, въ Пятигорскѣ, Его Величество изволилъ осматривать военный госпиталь, казармы военно-рабочаго отряда, церковь, два дома для больныхъ неимущихъ офицеровъ, и потомъ всѣ заведенія цѣлительныхъ минеральныхъ водъ. А въ двѣнадцать часовъ отправился на ночлегъ въ Георгіевскъ, куда прибывъ въ четвертомъ часу по полудни, изволилъ осматривать арсеналъ и военный госпиталь.

17-го числа, изъ Георгіевска Государь Императоръ выѣхалъ въ семь часовъ утра, и прибылъ благополучно въ Ставрополь въ девять часовъ вечера.

18-го Октября, въ Ставрополѣ, Государь Императоръ, въ девять часовъ утра, изволилъ принимать военныхъ и гражданскихъ чиновниковъ, купечество, Градскаго Главу съ хлѣбомъ-солью и мѣщанъ; Горскихъ Князей и депутатовъ отъ разныхъ Закубанскихъ народовъ.

Въ десять часовъ, Его Величество, сдѣлавъ смотръ войскамъ, въ Ставрополѣ находившимся, изволилъ объѣзжать Ставропольскій военный госпиталь, размѣщенный еще, по неимѣнію казеннаго зданія, въ шести отдѣльныхъ частныхъ домахъ, и какъ порядкомъ, такъ хорошимъ содержаніемъ больныхъ былъ весьма доволенъ.

Потомъ осматривалъ Коммиссію Ставропольскаго Коммисаріатскаго Депо, больницу Приказа Общественнаго Призрѣнія и Домъ Умалишенныхъ, какъ равно выставку натуральныхъ произведеній Кавказской Области; а въ четыре часа по полудни отправился на Донъ, въ Аксайскую станицу, куда прибылъ благополучно, 19-го числа, въ третьемъ часу по полудни, и былъ встрѣченъ Атаманомъ всѣхъ Казачьихъ войскъ, Его Императорскимъ Высочествомъ Наслѣдникомъ Цесаревичемъ, прибывшимъ въ Аксай, того же числа, въ вожделѣнномъ здравіи.

21-го числа, Его Величество съ Его Высочествомъ, въ девять часовъ утра, отправились въ Новочеркаскъ, куда и прибыли въ 10½ часовъ.

Въ самый городъ Его Величеству угодно было въѣхать верхомъ, въ сопровожденіи Наслѣдника Цесаревича и всей свиты.

У тріумфальныхъ воротъ Его Величество и Его Высочество встрѣчены были Исправляющимъ должность войсковаго Наказнаго Атамана со всѣмъ Генералитетомъ, Штабъ-Офицерами и Войсковыми Штабами, при стеченіи многочисленнаго народа, и сопровождены были до Вознесенскаго Собора, гдѣ устроенъ былъ Войсковой кругъ изъ регалій и знаменъ.

Его Величество и Его Высочество, среди онаго, встрѣчены были Архіепископомъ Черкасскимъ и Георгіевскимъ, съ крестомъ и святою водою.

По вшествіи въ церковь, совершено было краткое молебствіе, послѣ котораго, Его Величество войдя вторично въ войсковой кругъ, изволилъ принять отъ Исправляющаго должность войсковаго Наказнаго Атамана, булаву, и вручить оную Атаману всѣхъ Казачьихъ Войскъ, Наслѣднику Цесаревичу: прочіе знаки Атаманской власти отнесены были въ квартиру Его Высочества.

При семъ произведена была пальба изъ городовыхъ орудій.

Потомъ Его Величество съ Государемъ Наслѣдникомъ, въ сопровожденіи всѣхъ чиновъ войска Донскаго, прибылъ въ приготовленный для Его Величества домъ, гдѣ имѣли счастіе представляться всѣ Генералы Войска Донскаго.

2-го Ноября.

Въ Новочеркаскѣ, 21-го Октября, Его Высочество Наслѣдникъ Цесаревичъ, изволилъ осматривать Войсковое Правленіе, Уголовный и Гражданскій Суды, Черкасскія окружныя судныя начальства: постоянное и временное: Войсковой Архивъ, Коммиссію о размѣжеваніи земель Войска Донскаго, Войсковую Строительную Коммиссію и Войсковое Дежурство.

22-го Октября утромъ, въ десять часовъ, Его Императорское Величество изволилъ осматривать казачьи войска. Въ строю было: четыре эскадрона Лейбъ-Гвардіи Казачьяго полка, два эскадрона Атаманскаго Его Императорскаго Высочества Наслѣдника Цесаревича полка, сборный полкъ, составленный изъ отборныхъ ѣздоковъ и стрѣлковъ, 20 казачьихъ полковъ четырехъ военныхъ округовъ, одна Конноартиллерійская Легкая N. 2-й баттарея и двѣ сотни, что составило въ общей сложности 17,031 человѣкъ.

Команду принималъ отъ Его Величества Его

drogę przez płaszczyznę Kabardyńską, przeprowadzany przez Kabardyńską starszynę i dworzan, i szczęśliwie przybył na nocleg do Ekaterynogrodu.

Dnia 15-go, o godzinie siódmey zrana, Jego Cesarska Mość, obeyrzawszy szpitale woyskowe, wyjechał do Piatihorska, dokąd tegoż dnia przybył na nocleg.

Dnia 16-go, w Piatihorsku, Nayjaśnieyszy Pan raczył oglądać szpital woyskowy, koszary oddziału woyskowo-roboczego, cerkiew, dwa domy dla chorych Oficerów uboższych, a potém wszystkie zakłady leczebnych wód mineralnych. O godzinie dwónastey wyjechał na nocleg do Georgiewska, dokąd przybywszy, o godzinie czwartey z południa, raczył oglądać arsenał i szpital woyskowy.

Dnia 17-go, Cesarz Jego Mość wyjechał z Georgiewska o godzinie siódmey zrana, i szczęśliwie przybył do Stawropola o godzinie dziewiątey wieczorem.

Dnia 18-go Października, w Stawropolu, Cesarz Jego Mość, o godzinie dziewiątey zrana, raczył przyymować Urzędników woyskowych i cywilnych, kupiectwo, Głowę Miasta z chlebem i solą, mieszczan, tudzież Xiążąt Górowych i Deputatów różnych ludów Zakubańskich.

O godzinie dziesiątey, Jego Cesarska Mość, odbywszy przegląd woysk, w Stawropolu znaydujących się, raczył objeżdżać Stawropolski szpitał woyskowy, rozmieszczony dla niedostatku budowli skarbowey, w sześciu oddzielnych domach prywatnych, i tak z porządku, jako i z dobrego utrzymania chorych, był bardzo zadowolony.

Potém oglądał Kommissyą Stawropolskiego Kommissoryatskiego Depo, chorobnię Urzędu Powszechnego Opatrzenia i dom waryatów, jako też wystawę płodów przyrodzonych Obwodu Kaukazkiego; a o godzinie 4-tey z południa wyjechał na Don, do stanicy Aksayskiey, dokąd przybył szczęśliwie dnia 19-go, o godzinie trzeciey z południa i był spotkany przez Atamana wszystkich Woysk Kozackich, Jego Cesarską Wysokość Następcę Cesarzewicza, przybyłego do Aksaja, tegoż dnia w pożądaném zdrowiu.

Dnia 21-go, Cesarz Jego Mość z Jego Wysokością, o godzinie dziewiątey zrana, udali się do Nowoczerkaska, dokąd też przybyli o pół do jedenastey.

Do samego miasta Nayjaśnieyszemu Panu podobało się jechać konno, w towarzystwie Następcy Cesarzewicza i całego Orszaku.

U bramy tryumfalney Nayjaśnieyszy Pan i Jego Wysokość spotkani byli przez Sprawującego obowiązek Woyskowego Atamana Zarządzającego ze wszystkiemi Jenerałami, Sztabs-Oficerami i Sztabów woyskowych, śród licznego zgromadzenia ludu, i przeprowadzani byli do Soboru Wniebowstąpienia, gdzie było urządzone koło woyskowe z regaliów i znamion.

Nayjaśnieyszy Pan i Jego Wysokość, spotkani byli śród Koła przez Arcybiskupa Czerkaskiego i Georgiewskiego, z krzyżem i wodą święconą

Po weyściu do cerkwi, odprawiono krótkie modły, po których, Nayjaśnieyszy Pan wszedłszy powtóre do Koła Woyskowego, raczył przyjąć od sprawującego obowiązek Woyskowego Zarządzającego Atamana buławę, i dać ją Atamanowi wszystkich Woysk Kozackich, Następcy Cesarzewiczowi; inne znaki władzy Atamańskiey odniesione były do kwatery Jego Wysokości.

Przytém strzelano z dział mieskich.

Potém Cesarz Jego Mość z Cesarzewiczem Następcą, przeprowadzany przez wszystkich urzędników Woyska Dońskiego, przybył do przygotowanego dla Nayjaśnieyszego Pana domu, gdzie mieli szczęście przedstawiać się wszyscy Jenerałowie Woyska Dońskiego.

Dnia 2-go Listopada.

W Nowoczerkasku, 21-go Października, Jego Wysokość Cesarzewicz Następca, raczył oglądać Zarząd Woyskowy, Sądy Kryminalny i Cywilny, Czerkaskie okręgowe władze sądowe: stałe i czasowe; Archiwum Woyskowe, Kommissyą rozgraniczenia gruntów Woyska Dońskiego, woyskową Kommisyą Budowniczą i Deżurstwo Woyskowe.

Dnia 22-go Października z rana, o godzinie dziesiątey, Jego Cesarska Mość raczył czynić przegląd woysk Kozackich. W szeregu było cztery szwadrony Kozackiego półku Gwardyi, dwa szwadrony półku Attamańskiego Jego Cesarskiey Wysokości Następcy Cesarzewicza, półk zborny złożony z wyboru jeźdźców i strzelców, 20 półków Kozackich czterech okręgów woyskowych, jedna Konno-Artylleryyska Lekka N. 2 baterya i dwie seciny, co w ogóle czyniło 17,031 ludzi.

Komendę przyymował od Nayjaśnieyszego Pana

Высочество Атаманъ всѣхъ Казачьихъ Войскъ, и предводительствовалъ войсками, проходившими мимо Государя Императора церемоніяльнымъ маршемъ.

По окончаніи смотра войскъ, Его Величество, вмѣстѣ съ Его Высочествомъ Наслѣдникомъ Цесаревичемъ, изволилъ осматривать Гимназію, войсковый госпиталь, тюремный замокъ, домъ умалишенныхъ и выставку искусственныхъ и естественныхъ произведеній здѣшняго края.

Къ обѣденному столу Его Величества приглашены были всѣ Генералы и полковые Командиры.

Вечеромъ, Государь Императоръ удостоилъ посѣщеніемъ Своимъ балъ, данный отъ дворянства Войска Донскаго. 23-го числа въ девять часовъ утра, Его Императорское Величество вмѣстѣ съ Его Высочествомъ отправились въ путь въ Воронежъ, куда прибыли 24-го числа въ шесть часовъ по полудни,— а 25-го числа въ семь часовъ утра, изволили быть въ соборѣ, прикладывались къ мощамъ Св. Угодника, и отслушавъ благодарственный молебенъ за совершеніе столь дальняго и многотруднаго путешествія, отправились гого же числа въ Москву, куда и прибыли благополучно 26-го числа въ девять часовъ вечера. (*С. П.*)

Высочайшій Рескриптъ,
данный на имя Г. Министра Внутреннихъ Дѣлъ,
Статсъ-Секретаря *Блудова*.

Дмитрій Николаевичъ! Получивъ отъ Министра Юстиціи донесеніе о вступленіи его по возвращеніи въ С. Петербургъ въ управленіе ввѣреннымъ ему Министерствомъ, Мнѣ пріятно изъявить вамъ совершенное Мое благоволеніе за отличную ревность и дѣятельность, съ коими вы во время его отсутствія, при обширныхъ занятіяхъ вашихъ по управленію Министерствомъ Внутреннихъ Дѣлъ, исполняли обязанности и по управленію Министерствомъ Юстиціи.

Пребываю къ вамъ всегда благосклоннымъ.

На подлинной Собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

НИКОЛАЙ.

Мѣстечко Масандра на Южномъ берегу Крыма
17-го Сентября 1837 года.

Высочайшею Грамотою, 30-го Сентября, Всемилостивѣйше пожалованъ Кавалеромъ ордена *Бѣлаго Орла*, Королевскій Шведскій Генералъ-Лейтенантъ, Графъ *Аксель Мернеръ*.

— Высочайшею Грамотою, 20 го Сентября, Всемилостивѣйше пожалованъ Кавалеромъ ордена *Св. Анны 1-й степени*, Одесскій Градоначальникъ, Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ *Левшинъ*.

— Военный Министръ, Генералъ-Адъютантъ Графъ *Чернышевъ*, выѣхалъ изъ здѣшней отолицы въ Москву, 24-го Октября. (*Руск. Инв*)

— Именнымъ Высочайшимъ Указомъ, даннымъ Правительствующему Сенату въ 28-й день Апрѣля сего года о прибавкѣ жалованья Предсѣдателямъ и Совѣтникамъ Судебныхъ Палатъ и Губернскимъ Прокурорамъ, между прочимъ, Повелѣно: Предсѣдателямъ Судебныхъ Палатъ, отъ Дворянства избираемымъ, увеличить жалованье изъ земскаго сбора; о чемъ предоставляется Дворянству сдѣлать соображенія особо въ каждой Губерніи.— По вступившимъ послѣ того въ Министерства Внутреннихъ Дѣлъ и Юстиціи вопросамъ: должны ли и изъ какого источника воспользоваться опредѣленною означеннымъ Указомъ прибавкою жалованья лица, занимающія отъ Короны Предсѣдательскія мѣста въ тѣхъ Губерніяхъ, гдѣ Предсѣдатели предположены по выборамъ, и съ котораго времени слѣдуетъ производить имъ таковую прибавку, — Управлявшій въ отсутствіе его Г. Министра Юстиціи симъ Министерствомъ Г. Министръ Внутреннихъ Дѣлъ входилъ съ представленіемъ въ Комитетъ Гг. Министровъ. Его Императорское Величество, по положенію Комитета Гг. Министровъ, въ 9 день минувшаго Сентября, Высочайше повелѣть соизволилъ: при будущемъ соображеніи въ Губернскихъ Собраніяхъ о прибавкѣ жалованья Предсѣдателямъ по Указу 28 Апрѣля сего года, предложить на разсужденіе Дворянства и назначеніе добавочнаго жалованья тѣмъ изъ нихъ, которые занимаютъ сіи мѣста не по выборамъ, а отъ Короны, предоставивъ ему же опредѣлить съ какого времени и въ какомъ количествѣ должно производить Предсѣдателямъ прибавку жалованья. (*С..В.*)

Москва, 20-го Октября.

Его Императорское Высочество Великій Князь КОНСТАНТИНЪ НИКОЛАЕВИЧЪ изволилъ прибыть изъ С. Петербурга въ сію столицу, 17-го Октября, въ семь часовъ по полудни; а Ихъ Императорскія Высочества Великіе Князья НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧЪ и МИХАИЛЪ НИКОЛАЕВИЧЪ, Ве-

Jego Wysokość Attaman wszystkich Woysk Kozackich, i dowodził woyskami, przed Jego Cesarską Mością przeciągającemi.

Po ukończeniu przeglądu woysk, Cesarz Jego Mość z Jego Wysokością Następcą Cesarzewiczem, raczył oglądać Gimnazyum, szpital Woyskowy, zamek turemny, dom waryatów i wystawę sztucznych i naturalnych płodów tuteyszego kraju.

Na obiad do stołu Cesarza Jego Mości wezwani byli wszyscy Jenerałowie i Dowódzcy półkow.

Wieczorem, Cesarz Jego Mość udarował swą bytnością bal, przez dworzaństwo Woyska Dońskiego dany. Dnia 23-go, o godzinie dziewiątey z rana, Jego Cesarska Mość z Jego Wysokością udali się w drogę do Woroneża, dokąd przybyli dnia 24-go o godzinie szóstey wieczorem, — a dnia 25 go o godzinie siódmey z rana, raczyli bydź w Soborze, oddali cześć relikwiom Świętych, i po wysłuchaniu dziękczynnych modłów za odbycie tak dalekiey i tak trudney podróży, wyjechali dnia tegoż do Moskwy, dokąd też szczęśliwie przybyli dnia 26-go o godzinie dziewiątey wieczorem. (*P. P.*)

Naywyższy Reskrypt,
do P. Ministra Spraw Wewnętrznych, Sekretarza Stanu *Błudowa*.

Dymitrze Nikołajewiczu! Otrzymawszy od Ministra Sprawiedliwości doniesienie o jego objęciu za powrótem do St. Petersburga zarządu powierzonego mu Ministeryum, przyjemnie Mi jest oświadczyć wam zupełne Moje zadowolenie, za odznaczającą gorliwość i czynność, z jakiemi w czasie jego niebytności, obok obszernych waszych zatrudnień w zarządzaniu Ministeryum Spraw Wewnętrznych, wypełnialiście obowiązki i w zarządsaniu Ministeryum Sprawiedliwości.

Zostaję ku wam na zawsze przychylny.

Na autentyku Własną Jego Cesarskiey Mości ręką napisano:

NIKOŁAY.

Miasteczko Massandra na południowym brzegu Krymu.
17-go Września 1837 roku.

Przez Naywyższy Dyplomat, 30 go Września, Nayłaskawiey mianowany Kawalerem Orderu *Orła Białego*, Królewsko-Szwedzki Jenerał-Porucznik Hrabia *Aksel Mörner*.

— Przez Naywyższy Dyplomat, 20-go Września, Nayłaskawiey mianowany Kawalerem Orderu *Św. Anny 1 go stopnia*, Odesski Naczelnik miasta, Rzeczywisty Radźca Stanu *Lewszin*.

— Minister Woyny, Jenerał-Adjutant Hrabia *Czernyszew*, wyjechał z tuteyszey stolicy do Moskwy, 24-go Października. (*R. I*)

— Przez Naywyższy Imienny Ukaz, dany Rządzącemu Senatowi 28 go Kwietnia teraźnieyszego roku o dodatku płacy Prezydentom i Radźcom Izb Sądowych, tudzież Prokurorom Gubernialnym, między innemi, rozkazano: Prezydentom Izb Sądowych, przez Dworzaństwo obieranym, powiększyć płacę z poboru ziemskiego; o czém się zostawuje naradzić Dworzaństwu w każdey Gubernii osobno. — Z przyczyny weszłych potém do Ministeryum Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości zapytań: czy powinny i z jakiego źródła korzystać z naznaczonego pomienionym ukazem powiększenia płacy osoby, zaymujące od Korony posady Prezydentów w tych Guberniach, gdzie Prezydenci naznaczają się z wyborów, i od którego czasu należy wydawać im to powiększenie, — Zarządzający w czasie niebytności P. Ministra Sprawiedliwości tém Ministeryum, P. Minister Spraw Wewnętrznych czynił przedstawienie do Komitetu PP. Ministrów. Jego Cesarska Mość, po nastałém postanowieniu Komitetu PP. Ministrów, w dniu 9 zeszłego Września Naywyżey rozkazać raczył, na mającém bydź naradzeniu się w zgromadzeniach Gubernialnych o powiększeniu płacy Prezydentom podług ukazu 28-go Kwietnia teraźnieyszego roku, podać na rozwagę Dworzaństwu i wyznaczenie płacy dodatkowey tym z nich, którzy zaymują te obowiązki, nie z wyborów, ale od Korony, zostawiwszy mu też i naznaczenie od którego czasu i w jakiey ilości należy uskuteczniać *Prezydentom* powiększenie płacy. (*G. S. P.*)

Moskwa, 20-go Października.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę KONSTANTY NIKOŁAJEWICZ raczył przybydź z Sankt-Petersburga do tey stolicy dnia 17-go Października, o godzinie siodmey z południa; a Ich Cesarskie Wysokoście Wielcy Xiążęta NIKOŁAY NIKOŁAJEWICZ i MICHAŁ NIKOŁAJEWICZ, tudzież Wielkie Xią-

ликія Княжны ОЛЬГА НИКОЛАЕВНА и АЛЕКСАНДРА НИКОЛАЕВНА, изволили прибыть 18-го числа, въ девятомъ часу по полудни. (*М. В.*)

Одесса, 12-го Октября.

Чрезвычайный Посланникъ и Полномочный Министръ при Оттоманской Портѣ, А. П. *Бутеневъ*, вышелъ вчера изъ Одесскаго карантина въ городъ.

— Эскадра, состоящая изъ 6-ти линейныхъ кораблей, подъ командою Контръ-Адмирала *Уманца*, отправилась, въ Пятницу, 8-го Октября вечеромъ, въ Севастополь.

— Здѣсь получено извѣстіе, что Англійское трехмачтовое судно *Таймзъ*, шх. В. *Грей*, нагруженное въ Одессѣ домомъ Кортацци, погибло въ ночь съ 20 на 21-е Сентября въ Мидіи, на Европейскомъ берегу, невдалекѣ отъ Босфора. Потеря, произведенная гибелью этого судна, простирается, какъ полагаютъ, до 300,000 р. Весь экипажъ его утонулъ. Турецкій бригъ, нагруженный лѣсомъ и, вѣроятно, вышедшій изъ Дуная, также претерпѣлъ крушеніе въ томъ же самомъ мѣстѣ; бывшіе на немъ люди спасены. Изъ Константинополя пишутъ, что болѣе сорока судовъ, прибывшихъ изъ разныхъ Черноморскихъ портовъ, сильно повреждены. (*Од. В.*)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Австрія.

Пресбургъ, 2-го Ноября.

Здѣшняя газета увѣдомляетъ изъ Скель Гладовы отъ 11-го Октября: 8-го ч. с. м. прибылъ въ Орсовскій карантинъ Русскій Князь и Адъютантъ Императора НИКОЛАЯ I-го, *Долгорукій*, съ важными порученіями отъ своего Монарха къ Князю *Милошу*, въ резиденціи котораго нѣтъ ни Русскаго Консула, ни агента. Далѣе, сюда проѣхалъ Англійскій кабинетный курьеръ, также посланный къ Князю *Милошу*, а сегодня прибылъ сюда Князь Валахіи и Бухареста. Вообще думаютъ, что между Княземъ *Милошемъ* и Россіею начнутся дипломатическія сношенія, и что Князь *Милошъ* признаетъ Россійскаго Консула въ Орсовѣ въ его дѣйствіяхъ, и дозволитъ ему жить въ своихъ областяхъ. При томъ замѣчательно обстоятельство, что сынъ убитаго въ 1817 году Сербскаго Князя, Георгія *Черни*, который Россіи долженъ большія суммы и до сихъ поръ жилъ въ Краевѣ, 10-го ч. вечеромъ также сюда прибылъ.

— Увѣдомляютъ изъ Германштадта отъ 12-го Октября: Въ Клаузенбургѣ на свѣжемъ дѣлѣ захватили поджигательницу. Это было 3 Октября вечеромъ, когда она бросила трутъ на сѣнные стоги выстроенные въ рядъ, но къ счастію находившійся близко кучеръ увидѣлъ, какъ огонь пролеталъ мимо стоговъ и поймалъ преступницу. Слышно, что она не запирается въ своемъ поступкѣ, но говоритъ, что научена къ тому кѣмъ-то другимъ. (*A.P.S.Z.*)

Франція.

Парижъ, 1-го Ноября.

Пароходъ *Церберъ*, 27 ч. пр. м. отплылъ изъ Тулона въ Бону. До сего дня, неотплылъ еще оттуда ниодинъ новый полкъ въ Африку.

— Похоже на то, что будущее засѣданіе Палатъ, будетъ имѣть очень мало такъ называемыхъ драмматическихъ засѣданій, въ которыхъ борются между собою политическія страсти. Министерство изъявило уже намѣреніе, сдѣлать засѣданіе совершенно матеріальнымъ. Уже нѣсколько мѣсяцевъ приготовляютъ значительное количество проектовъ закона о мѣстныхъ дѣлахъ. Особенно внесено будетъ много проектовъ о желѣзныхъ дорогахъ.

— Графъ *Клеманъ де Ри*, прежній Сенаторъ и членъ Палаты Перовъ, умеръ здѣсь вчера утромъ.

— Полученныя здѣсь Мадритскія газеты отъ 23 ч. не содержатъ ничего значительнаго. Донесеніе о взятіи Константины сдѣлалось уже тамъ извѣстнымъ чрезъ Малагу, куда доставилъ оное Тосканскій корабль. По письмамъ изъ Кадикса, тамъ получено наконецъ повелѣніе отъ Правительства, распредѣлить Карлистскихъ плѣнныхъ находящихся въ Санъ Фернандо; 800 чел. должны быть отправлены въ Маіорку и 700 на Канарійскіе острова, прочіе же 500 ч. останутся еще въ Санъ Фернандо.

— Сегодня, какъ въ день Всѣхъ Святыхъ, биржа закрыта, и большая часть здѣшнихъ журналовъ завтра не выдетъ.

— Палата Королевскаго Совѣта, по донесенію слѣдственнаго судьи и согласно съ предложеніемъ публичнаго Министерства, отъ 28 ч. п. м. опредѣлила, что не должны быть вовсе производимы дальнѣйшія судебныя преслѣдованія противу извѣстныхъ легитимистовъ, Гг. *Берріе*, *Женудъ*, *Вальшъ*, *Неттемана* и *Букета*. Напротивъ предписано продолженіе слѣдствія противу оставшагося до сихъ поръ неизвѣстнымъ

żniczki OLGA NIKOŁAJEWNA i ALEXANDRA NIKOŁAJEWNA, raczyły przybydź dnia 18-go, o godzinie dziewiątey wieczorem. (*G. M.*)

Odessa, 12-go Października.

Nadwyczayny Poseł i Pełnomocny Minister przy Porcie Ottomańskiey, A. P. *Buteniew*, wyszedł wczora z kwarantanny Odesskiey do miasta.

— Eskadra, z sześciu okrętów składająca się, pod dowództwem Kontr-Admirała *Umańca*, w piątek, 8 go Października wieczorem, wypłynęła do Sewastopola.

— Otrzymano tu wiadomość, że Angielski okręt trzymasztowy *Times*, szyper *W. Grey*, naładowany w Odessie przez dom Cortacci, rozbił się w nocy z dnia 20 na 21-szy Września w Midii, na brzegu Europeyskim, nie daleko Bosforu. Strata, przez rozbicie tego okrętu zrządzona, wynosi, jak mniemają, do 300,000 rubli. Cały ekwipaż zatonął. Bryg Turecki, drzewem naładowany, który zapewna wypłynął z Dunaju, rozbił się także na témże samém mieyscu; ludzie na nim znaydujący się, zostali uratowani. Piszą z Konstantynopola, że więcey czterdziestu okrętów, przybyłych z różnych portów Czarnomorskich, mocno są uszkodzone. (*G. O.*)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Austrya.

Presburg, 2 Listopada.

Gazeta tuteysza donosi z Skela-Gladova pod 11 Paźd.: „D. 8 t. m. udał się do Orsowskiey kwarantanny Xiąże Rossyyski i Adjutant Cesarza NIKOŁAJA, *Dołhoruki*, z ważnemi poleceniami swojego Nayjaśnieyszego Monarchy do Xięcia *Miłosza*, w mieście rezydencyonalnym którego, niema ani konsula, ani ajenta Rossyyskiego. Daley d. 10 przejeżdżał tu Angielski goniec gabinetowy, wysłany również do Xięcia *Miłosza*, a dzisia udaje się tamże Xiąże Wołoszczyzny i Bukarestu. Rozumieją powszechnie, że między Xięciem *Miłoszem* a Rossyą nastąpią układy dyplomatyczne, i że Xiąże *Miłosz* Konsula Rossyyskiego w Orsowie przyzna w jego obowiązkach i dozwoli mu rezydować w swym kraju. Przy tém zdaje się także bydź godna uwagi ta okoliczność, że syn zamordowanego w 1817 r. Xięcia Serbii, *Jerzego Czernego*, który winien jest Rossyi wielkie summy i dotąd mieszkał w Krajowa, d. 10 wieczorem również tu przybył.“

—Donoszą z Hermannstadtu pod 12 Paźd.: W Klansenburgu poymana została podpalaczka na gorącym uczynku. Było to 3 Paźd. wieczorem, kiedy rzuciła ogień na rząd wystawionych brogów siana; na szczęście blizko będący furman, postrzegł niejakiś ognisty przedmiot, przelatujący mimo brogów siennych i ujął sprawczynę. Podczas examinu nie zaprzeczała swego uczynku, wydała jednak, że była namówioną od kogo innego. (*A.P.S.Z.*)

Francya.

Paryż, dnia 1 Listopada.

Statek parowy *Cerberus* d. 27 z. m. wyszedł pod żagle z Tulonu do Bony. Do tego dnia nie wypłynął ztamtąd żaden półk do Afryki.

— Wszystko zapowiada, że następne Izby bardzo mało mieć będą tak nazwanych dramatycznych posiedzeń, w których walczą przeciwko sobie namiętności polityczne. Ministeryum miało już dać poznać, że to posiedzenie uczyni czysto materyalném. Od kilku miesięcy przygotowują mnóztwo projektów o rzeczach mieyscowych. Szczególniey wiele projektów wniesionych będzie o drogach żelaznych.

— Hrabia *Clément de Ris*, dawniey Senator i członek Izby Parów, umarł tu wczora rano.

— Otrzymane tu gazety Madryckie, daty d. 23, nic ważnego nie zawierają. Wiadomość o wzięciu Konstantyny otrzymano już tam przez Malagę, dokąd ją przywiózł okręt Toskański. Podług listów z Kadyxu, otrzymano tam nakoniec rozkaz Rządowy, ażeby będące w San-Fernando Depo jeńców Karolistowskich skassować; 800 ludzi ma bydź przewieziony do Majorki, a 700 na wyspy Kanaryyskie, pozostające zaś 500 do dalszego rozporządzenia zostawieni będą w San-Fernando.

— Dzisia, jako w dzień WW. SS., giełda jest zamkniętą, a większa część dzienników tuteyszych jutro nie wyjdzie.

— Izba Rady Królewskiey, na rapport Sędziego Instrukcyynego i zgodnie z przełożeniem Ministeryum publicznego, pod d. 28 z. m. rozstrzygnęła, że żadne dalsze sądowe prześladowanie nie ma bydź czynione przeciwko znajomym legitymistóm PP. *Berryer*, *Genoude*, *Walsh*, *Nettemant* i *Bousquet*. Przeciwnie zaś dalsze śledzenie nakazane zostało przeciwko P. *Dubuisson*, który dotąd pozostawał niewiadomym, a który

Г-на *Дюбюиссонъ*, сочинителя письма къ Герцогинѣ *Беррійской*.

3-го Ноября.

Мониторъ содержитъ сегодня слѣдующія официальныя извѣстія о экспедиціи въ Константину:

I. *Письмо Генералъ-Лейтенанта Графа Вале къ Президенту Совѣта.*

„*Константина 20 Окт.* Съ того времени, какъ я имѣлъ честь препроводить къ Вамъ письмо отъ 16 ч. пр. м., въ Константинѣ безпрерывно продолжается спокойствіе. Совершенно разстроенные пораженіемъ жители, подверглись всѣмъ мѣрамъ, которыя долженъ я былъ предписать и большая часть изъ нихъ, искавшихъ спасенія въ бѣгствѣ, испрашивали дозволенія возвратиться въ домы. Всѣхъ явившихся я велѣлъ впустить, исключая только вооруженныхъ, и сіе запрещеніе распространено также и на тѣхъ жителей, которые удаляются изъ города. Возвратились уже многіе пользующіеся вліяніемъ, и своимъ присутствіемъ содѣйствуютъ къ успокоенію народа. Ожиданія мои на счетъ посѣщенія торга подтвердились. Уже Арабы доставляютъ намъ продовольствіе въ Бабъ-эль-Уэдъ, и войско ежедневно можетъ покупать все нужное. Пріобрѣтенъ еще гораздо важнѣйшій результатъ, въ слѣдствіе нѣкоторыхъ переговоровъ. Многіе Шеики, приняли на себя доставку нужнаго для насъ скота на убой. Одинъ изъ нихъ доставилъ уже 180 воловъ и обѣщалъ поставить еще болѣе. Я почиталъ должнымъ усердіе его наградить *Бурнусомъ*, и въ послѣдствіи я награжу ими начальниковъ поколѣній, присоединившихся къ намъ. Вамъ извѣстно, Графъ, что начальники въ семъ краѣ подчиненнымъ своимъ, въ доказательство своего удовольствія, жалуютъ красный или черный *Бурнусъ*, и я узналъ что *Ахметъ* раздалъ ихъ шеикамъ, оставшимся ему вѣрными. Я опредѣлилъ, что производство денегъ на одежду для войска, до дальнѣйшаго повелѣнія, будетъ дѣлаемо изъ Константины. Артиллерія продолжаетъ свои обыски оружія и другихъ защитительныхъ средствъ находящихся въ городѣ. Дѣлается теперь опись въ крѣпости найденнымъ снарядамъ, которая въ послѣдствіи будетъ препровождена Военному Министру. Опасаясь, чтобы худая погода, не испортла совершенно дороги, я приказалъ артиллеріи, отправить тяжелыя орудія въ Мерджецъ-Гамаръ, откуда будутъ отвезены въ Бону, какъ только дозволитъ это качество дороги. Надѣюсь, что это трудное дѣйствіе будетъ исполнено прежде, нежели дождь сдѣлаетъ переходъ чрезъ горы столь опаснымъ, какъ это бываетъ обыкновенно зимою. *) Я очень хлопочу о томъ, чтобы повѣренные мнѣ Королемъ снаряды, отвести въ Бону. Экспедицію въ Константину можно почитать тогда совершенно оконченною, если осадная артиллерія въ безопасности, и Франція не будетъ болѣе опасаться потери, которая произошла бы отъ того, еслибъ необходимо было подвергнуть оную опасности или разорить. Я велѣлъ устроить корпусъ гарнизона, который долженъ состоять изъ 2,500 чел., войска разнаго оружія. Гарнизонъ этотъ кажется мнѣ довольно достаточенъ для удержанія города и обезпеченія нашего вліянія на сосѣдственныя поколѣнія. Я приказалъ интенданту снабдить этотъ гарнизонъ продовольствіемъ на 6 полныхъ мѣсяцевъ. Онъ занимается приготовленіемъ требуемаго продовольствія, и я не прежде оставлю городъ, пока неокончится совершенно это дѣло. Паденіе Константины произвело въ сей части Африки большое впечатлѣніе. Изъ полученныхъ мною съ разныхъ сторонъ извѣстій, я узналъ, что Арабы до послѣдней минуты, почитали невозможнымъ взятіе сей крѣпости; случай сей наполнилъ ужасомъ умы и внушилъ поколѣніямъ высокое мнѣніе о могуществѣ Франціи. Вамъ извѣстно, Графъ, вліяніе, которое Константина производила всегда на страну. Находясь въ 40 часахъ отъ моря, среди самаго заселеннаго округа, городъ сей былъ вмѣстѣ рынкомъ и военнымъ мѣстомъ провинціи, и хотя онъ теперь въ рукахъ Христіанъ, однако бы Арабы не рѣшились прекратить свои съ нимъ сношенія. Взоры ихъ не могутъ обратиться ни къ какому другому мѣсту, которое бы было въ состояніи играть ролю Константины. Наконецъ живущія окрестъ Константины поколѣнія менѣе воинственны и болѣе расположены къ земледѣльчеству, нежели въ другихъ частяхъ регентства. Страна изобилуетъ хлѣбомъ, и съ незапамятныхъ временъ, Арабы привозили оный для продажи въ Константину. Посему положеніе наше, кажется мнѣ, во всякомъ отношеніи благопріятнымъ. Гарнизонъ, который оставлю я въ Константинѣ, дозволитъ нашему Правительству, въ отноше-

*) Осадныя орудія 26 Октября благополучно прибыли въ Бону.

jest autorem listu do Xiężny *Berry*.

Dnia 3.

Monitor ogłosił dzisia następujące urzędowe dokumenta, o wyprawie do Konstantyny:

I. *List Jenerał-Porucznika Hrabiego Valée do Prezydenta Rady:*

„*Konstantyna, 20 Października.* Od listu, który miałem honor pod datą dnia 16 teraźnieysz. m. JWP. przesłać, w Konstantynie nieprzerwana panuje spokoyność. Mieszkańcy, którzy przez doznaną porażkę całkiem stracili ducha, poddali się bez trudności wszystkim środkom, które widziałem się zmuszonym przepisać, a większa część z tych, którzy szukali ratunku w ucieczce, prosili dozwolenia powrócić do domów. Wszystkim tym, którzy się stawili, kazałem otworzyć bramy, lecz zakazałem wpuszczać z bronią, i zakaz ten rozciągnąłem na tych mieszkańców, którzy się wydalają z miasta. Powróciło już wiele osób, wpływ mających, i obecnością swą przykładają się do uspokojenia ludu. Oczekiwania moje, względem zjeżdżania się na targi, ziściły. Dostarczają już nam Arabowie żywność do Bab-el-Oued, a woysko może codziennie kupować wszystko, co potrzeba. Otrzymaliśmy jeszcze daleko ważnieyszy wypadek, skutkiem niejakich układów. Wielu Szeików obowiązało się dostarczenia potrzebnego dla nas bydła. Jeden z nich dostarczył 180 wołów i obiecał więcey jeszcze przypędzić. Uznałem za dobre nagrodzić gorliwość jego *burnusem* i w następstwie udzielę burnusy, naczelnikom pokoleń, które się do nas przyłączyły. Wiadomo JW. Hrabiemu, że naczelnicy w tym kraju, podwładnym swym, na dowód zadowolenia, dają czerwone lub czarne burnusy, i dowiedziałem się, że *Achmet* pomiędzy wszystkiemi Szeikami, którzy mu pozostali wiernymi, kazał rozdać takież burnusy. Postanowiłem, ażeby opłata za przyodzianie woyska, uskuteczniana była do dalszego rozkazu przez miasto Konstantynę. Artyllerya ciągle wyszukuje broń i wszelkie artykuły uzbrojenia, jakie znaydują się w mieście. Sporządza się wiadomość o znalezionych w twierdzy materyałach, która w poźnieyszym czasie przesłaną będzie Ministrowi Woyny. W obawie, ażeby zła pogoda nie popsuła dróg zupełnie, rozkazałem artylleryi, przeprowadzić ciężkie działa do Merdjez-Hammar, zkąd przesłane będą do Bony, jak tylko stan drogi dozwoli. Spodziewam się, że ciężka ta operacya wykonana będzie pierwiey, aniżeli deszcze przechod przez góry uczynią tak niebezpiecznym, jak zwyczaynie bywa w zimie *). Za wielką ważność także poczytuję, ażeby materyał, który mi Król powierzył, do Bony odprowadzić. Wyprawa do Konstantyny w tenczas dopiero może bydź uważaną za zupełnie dokonana, gdy oblężnicza artyllerya będzie w mieyscu bezpieczném, a Francya nie ma się żadney więcey obawiać straty, która mogłaby ztąd wyniknąć, jeśliby zachodziła konieczność na niebezpieczeństwo ją narazić lub zniszczyć. Nakazałem utworzenie korpusu załogi, który się ma składać z 2,500 ludzi różney broni. Garnizon ten, zdaje mi się, jest więcey, niż dostatecznym dla utrzymania miasta i zabezpieczenia wpływu naszego na sąsiednie pokolenia. Poleciłem Intendentowi woyska, załogę tę opatrzyć w żywność na 6 miesięcy. Pilnie się on zaymuje przygotowaniem potrzebnych do tego artykułów żywności. A ja, nie pierwiey opuszczę miasto, aż ta czynność całkiem zostanie ukończoną. Upadek Konstantyny sprawił w tey części Afryki wielkie wrażenie. Z różnych stron przychodzących do mnie doniesień, dowiaduję się, że Arabowie wzięcie tey twierdzy do ostatniey chwili poczytywali za niepodobne; a wypadek ten napełnił umysły przerażeniem i dał pokoleniom wysoką opinią o potędze Francyi. Wiadomy jest JW. Hrabiemu wpływ, jaki zawsze Konstantyna na kray wywierała. Położona na czterdzieści godzin od morza, śród nayludnieyszey okolicy, miasto to było razem rynkiem i obronném mieyscem prowincyi, a lubo teraz znayduje się w ręku Chrześcian, nie mogliby się jednak Arabowie odważyć zerwać z niém związki. Oczy ich nie mogłyby się zwrócić ku żadnemu innemu miastu, któreby było w stanie zastąpić Konstantynę. Pokolenia, mieszkające naokoło Konstantyny, są mniey wojownicze, aniżeli w innych częściach regencyi. Kray dostarcza zboża do zbytku, a od niepamiętnych czasów Arabowie przywozili je na przedaż do Konstantyny. Ztąd stanowisko nasze w każdym względzie zdaje się mi pomyślném. Załoga, którą zostawiam w Konstantynie, dozwoli naszemu rządowi, we względzie tey prowincyi uczynić postanowienie, jakie zdawać się będzie stosownem, i jeśli uzna potrzebném, cofnąć na wiosnę garnizon do Francyi, tedy bez trudności przy piękney pogodzie będzie się mógł udać do Bony. Proszę przy-

*) Działa burzące d. 26 Października przybyły szczęśliwie do Bony.

ніи сей провинціи сдѣлать постановленіе, какое будетъ приличнымъ, и если почтитъ нужнымъ, возвратить весною гарнизонъ во Францію, то онъ безъ труда при хорошей погодѣ отправится въ Бону. Примите и проч. Генералъ-Лейтенантъ и глав. Начальникъ экспедиціи въ Константину. (под.) Графъ *Вале.*"

(*Два остающіеся еще письма сообщены будутъ въ слѣдующемъ N-рѣ.*)

— *Constitutionnel* содержитъ слѣдующее письмо изъ Байонны отъ 29 Октября: „Карлистскія войска по переходѣ чрезъ Эбро, прибывшіе 22 ч. въ Эстеллу, состоятъ изъ баталіона проводниковъ, 2-хъ батал. Гвипускойскихъ, 2-хъ Бискайскихъ, 2-хъ Валенціанскихъ и 5-ти Наварскихъ, всего изъ 5,500 чел. Бѣдное состояніе, въ какомъ находились эти войска, возбудило въ жителяхъ Эстеллы глубокое состраданіе и неудовольствіе противу Карлистскихъ вождей. Возвратившіеся въ Эстеллу войска находятся подъ начальствомъ *Царіатегви* и Инфанта *Донъ-Себастіана.* Что касается *Донъ-Карлоса*, о прибытіи котораго здѣсь также донесено, утверждаютъ, что онъ при бродѣ Велилла, на границахъ Наварры и Аррагоніи, перешелъ чрезъ Эбро, чтобы укрѣпиться въ горахъ Анцанико; онъ имѣетъ подъ начальствомъ 6,000 чел. и полагаютъ, что *Кабрера, Кабанеро* и *Форкадель* съ корпусами своими присоединятся къ нему. Все показываетъ, что *Донъ-Карлосъ* имѣетъ намѣреніе идти въ Каталонію и тамъ провести зиму.

— Въ письмѣ изъ Байонны отъ 30 Октября содержится: „Мадритская почта отъ 27 ч. доставила слѣдующую депешу Бургосскаго коменданта отъ 23 ч.: „Я узналъ, что Карлисты подъ начальствомъ *Донъ-Карлоса*, прибыли въ окрестности Брухата, и я отдѣлилъ тотчасъ 12 чел. конницы, для наблюденія вблизи за движеніями непріятеля; еще ночью получилъ я увѣдомленіе, что Карлисты переночевали въ деревняхъ Фресно, Колена, Пурко и проч. Сегодня очень рано, обратились поспѣшно чрезъ Орадура и Ситта-Перальта къ броду на Эбрѣ. Всѣ донесенія согласны въ томъ, что Карлисты находятся въ самомъ жалкомъ состояніи и почти безъ одежды терпятъ холодъ и голодъ. Также между Карлистскими Генералами будто господствуетъ большое несогласіе а *Морено* вчера удаленъ. Впрочемъ говорятъ, *Донъ-Карлосъ* объявилъ, что онъ скорѣе умретъ, нежели возвратится въ Наварру." (*A.P.S.Z.*)

Турція.

Константинополь, 18-го Октября.

Эрцгерцогъ *Іоаннъ* Австрійскій пробывъ 14 дней въ столицѣ, выѣхалъ отсюда на Австрійскомъ пароходѣ *Марія Анна*, по Мраморному морю, въ Смирну, чтобы оттуда чрезъ Аѳины возвратиться въ Тріестъ. Австрійскій Интернунцій Баронъ *Штюрмеръ* и Баронъ *Теста*, который былъ у Герцога во время его пребыванія, переводчикомъ, провожаютъ его до Смирны. Его Импер. Высоч. предъ своимъ отъѣздомъ обозрѣлъ великолѣпный сераль, при каковомъ случаѣ, по удаленіи женщинъ, открыты были ему комнаты гарема — почесть, каковой до сихъ поръ никто не былъ удостоенъ. На послѣдней недѣлѣ Австрійскій Принцъ, часто посѣщалъ Турецкихъ Сановниковъ, обозрѣлъ важнѣйшія публичныя зданія, военныя и другія возникающія заведенія, чѣмъ занимался цѣлый день, такъ, что уже поздно вечеромъ возвращался въ свою гостинницу, гдѣ обыкновенно обѣдалъ со многими членами здѣшняго дипломатическаго корпуса. Вчера Принцъ *Іоаннъ* имѣлъ прощальную аудіенцію у Султана. Сказавъ другъ другу обыкновенныя вѣжливости, они трогательно простились. Султанъ вручилъ своему гостю оправленное въ золотую раму изреченіе, на Арабскомъ языкѣ, слѣдующаго содержанія: „Величайшая щедрота есть та, которая даетъ, что имѣетъ." Во дворецъ Интернунція посланы потомъ для Герцога многіе подарки и между прочимъ три верховыхъ лошади, три Дамасскихъ сабли, три шали. Вмѣстѣ съ Его Императ. Высоч. отправился Принцъ *Адальбертъ* Прусскій, который также вмѣстѣ съ нимъ сюда прибылъ. Князь *Виндшигрецъ* еще остался здѣсь и уже послѣ завтра поѣдетъ въ томъ же направленіи, на другомъ пароходѣ. Его Кор. Высоч. Принцъ *Августъ* Прусскій и Фельдмаршалъ-Лейтенантъ Баронъ *Гаммерштейнъ* со многими Австрійскими Офицерами уже за нѣсколько дней предъ симъ, оставили Константинополь. (*A.P.S.Z.*)

Греція.

Аѳины, 12-го Октября.

Президентъ Министровъ Г. *Рудгардъ* въ день тезоименитства Ея Величества Королевы далъ блистательный балъ, который Ихъ Величества осчастливили своимъ присутствіемъ.

jąć i t. d. Jenerał-Porucznik i naczelny dowódzca wyprawy do Konstantyny.

(podp.) Hrabia *Valée.*"

(*Dwa dalsze listy nastąpią w N-rze przyszłym*).

— *Constitutionnel* zawiera następujący list z Bajonny pod d. 29 Październ.: „Woyska Karolistowskie, które po przeyściu przez Ebr, dnia 22 przybyły do Estelli, składają się z jednego batalionu przewodników, dwóch Guipuzkoańskich, dwóch Biskayskich, dwóch Walencyyskich i pięciu Nawarskich, w ogóle z 5,600 ludzi. Zły stan, w jakim się znaydowały te woyska, wzbudził w mieszkańcach Estelli głęboką litość i niechęć przeciwko dowódzcom Karolistowskim. Woyska, które powróciły do Estelli, zostają pod rozkazami *Zariateguy* i Infanta *Don Sebastian.* Co się tycze *Don Carlosa*, o którego powrócie do tegoż miasta również doniesiono, zapewniają, iż on przy brodzie Velilla, na granicach Nawarry i Arragonii przeszedł przez Ebro dla utwierdzenia się w górach Anzanico; jest on na czele 6,000 ludzi, i rozumieją, że *Cabrera, Cabanero* i *Forcadel* ze swemi korpusami przyłączą się do niego. Wszystko zapowiada, że *Don Carlos* ma zamiar iśdź do Katalonii i tam zimę przepędzić."

— W liście z Bayonny pod d. 30 Paźdz. czytamy: „Poczta Madrycka z dnia 27 przywiozła następującą depeszę Komendanta Burgos, daty d. 23: „Dowiedziałem się, że Karoliści pod rozkazami *Don Carlosa* przybyli w okolice Brujata i wyznaczyłem natychmiast 12 konnych, dla uważania z blizka obrótów, i w nocy jeszcze otrzymałem uwiadomienie, że Karoliści przenocowali we wsiach Fresno, Colena, Purco i t. d. Dzisia, bardzo rano, zwrócili się oni śpiesznie przez Oradura i Citta-Peralta ku brodowi Ebro. Wszystkie doniesienia zgadzają się, że Karoliści są w nayopłakańszym stanie i prawie bez odzieży, wystawieni na zimno i głód. Pomiędzy Jenerałami Karolistowskiemi, ma także panować wielka niezgoda, a *Moreno* wczora został usuniony. Zresztą mówią, iż *Don Carlos* miał oświadczyć, iż pierwey umrze, aniżeli powróci do Nawarry. (*A.P.S.Z.*)

Turcya.

Konstantynopol, d. 18 Października.

Arcy-Xiąże *Jan* Austryacki po dwutygodniowym pobycie, opuścił tę stolicę i dzisia na parochodzie Austryackim *Maria Anna*, wypłynął na morze Marmora, udając się do Smirny, a ztamtąd przez Ateny do Tryestu. Nuncyusz Austryacki Baron *Stürmer* i Baron *Testa*, który Arcy-Xięciu podczas jego tu pobytu był przydany za tłumacza, przeprowadzają go do Smirny. Przed wyjazdem, J. Ces. Wys. oglądał Sułtański Seray, a przytém otworzone mu były pokoje Haremu, po oddaleniu ztamtąd wszystkich niewiast, — odznaczenie, jakiego dotąd nikt jeszcze niedostąpił. Na ostatniém tygodniu Xiąże Austryacki odwiedzał często wysokich dygnitarzy Porty, oglądał wszystkie budowy publiczne, wszystkie wojenne i inne zaczynające się jeszcze budować zakłady, co go przez dzień cały tak zatrudniało, iż zawsze poźno dopiero wieczorem powracał do swojego hotelu, gdzie potém zwyczaynie obiadował z wielą członkami tuteyszego ciała dyplomatycznego. Wczora Arcy-Xiąże *Jan* miał audyencyą pożegnalną u Sułtana. Po zwyczaynych grzecznościach, rozłączyli się z widoczném rozrzewnieniem. Sułtan wręczył swojemu gościowi oprawiony w złote ramy, upominek w języku Arabskim, tey treści: „Naywiększa hoyność ta jest, która daje, co ma." Do pałacu Internuncyatu były potém przysłane podarunki od Sułtana dla Arcy-Xięcia, a między innemi trzy piękne konie wierzchowe, trzy Damasceńskie szable, trzy szale. W towarzystwie J. C. Wys. odjechał Xiąże *Adalbert* Pruski, który z nim również tu przybył. Xiąże *Windischgrätz* pozostanie tu jeszcze i dopiero pojutrze na innym parochodzie uda się w tymże kierunku. J. K. Wys. Xiąże *August* Pruski i Feldmarszałek Porucz. Baron *Hammerstein*, z wielu oficerami Austryackimi przed kilką dniami opuścili Konstantynopol. (*A.P.S.Z.*)

Grecya.

Ateny, dnia 12 Października.

Prezydent Ministrów P. *Rudhart*, z okoliczności dnia imienin Królowey Jey Mości, dawał spaniały bal, który Królewstwo Ich Mość zaszycili swą obecnością.

— На дняхъ ожидаютъ прибытiя Его Кор. Высоч. Принца *Августа* Прусскаго и Его Свѣтл. Герцога Максимилiана *Лейхтенбергскаго* въ Пирей. Въ Пиреѣ найдутъ они такое хорошее карантинное заведенiе, какого едва ли можно найти въ какой либо другой Европейской гавани. Число иностранцевъ посѣщающихъ Грецiю и Востокъ чрезвычайно умножилось, чѣмъ по большой части обязаны удобному сообщенiю посредствомъ пароходовъ.

— Окружной Полковникъ *Делiяни* на дняхъ за покушенiе къ возмущенiю представленъ военному суду въ Навплiи. Непонятно, какимъ образомъ человѣкъ на этомъ мѣстѣ, могъ такое сдѣлать покушенiе, исполненiе котораго при единодушномъ стремленiи народа къ спокойствiю и плодамъ законнаго состоянiя, не представляетъ нималѣйшей возможности.

— На дняхъ вышла университетская программа зимнихъ курсовъ съ археологическимъ разсужденiемъ Профессора *Росса*. Къ сожалѣнiю есть недостатокъ въ довольно приготовленныхъ слушателяхъ.

— На дняхъ появилась топографическая карта Аѳинъ, Пирея и ихъ окрестностей, которая отличается удачнымъ исполненiемъ и можетъ быть интересна даже для иностранной публики.

— Англiйскiй флотъ, много дней уже стоитъ на якорѣ при Саламисѣ. Говорятъ, что онъ чрезъ нѣсколько дней отплыветъ въ Мальту. Австрiйскаго флота подъ предводительствомъ Адмирала *Дондолы* ожидаютъ съ Герцогомъ *Iоанномъ* Австрiйскимъ въ Пирей.

— Недавно въ епархiи Елиса свирѣпствовала такая сильная буря, что два прихода силою воды почти совершенно опустошены. (*A.P.S.Z.*)

— Wyglądają w tych dniach przybycia Jego Kr. Wys. Xięcia *Augusta* Pruskiego i JO. Xięcia *Maxymiliana* Leuchtenberskiego do Pireus. W porcie Pireyskim znaydą oni tak dobrze urządzoną kwarantannę, jaka zaledwo exystować może w innym porcie Europeyskim. Odwiedzanie przez cudzoziemców Grecyi i Wschodu, już się nadzwyczay powiększyło, co po większey części przypisać należy ułatwionym związkom za pomocą statków parowych.

— Naczelnik obwodowy *Delijani*, z przyczyny zamachu do zaburzeń, był w tych dniach stawiony przed Sądem wojennym w Nauplii. Jest rzeczą niepojętą, jak jeden człowiek na takiém mieyscu mógł czynić zamach, powodzenie którego przy sposobie myślenia narodu, który dąży do spokoyności i owoców prawnego stanu, nie mogłoby mieć naymnieyszego skutku.

— W tych dniach wyszło programma Uniwersyteckie, na zimowe półrocze, z rozprawą archeologiczną Professora *Ross*. Na nieszczęście brakuje dostatecznie przygotowanych słuchaczy.

— Wyszła w tych dniach karta topograficzna Aten, Pireum i ich okolic, która się odznacza dokładnym wykonaniem i zapewne nie będzie bez interessu dla publiczności zagraniczney.

— Flotta angielska od kilku dni stoi na kotwicy pod Salaminą. Mówią, że za dni kilka również odpłynie do Malty. Flotta Austryacka pod dowództwem Admirała *Dandolo*, oczekiwana jest do Pireum z Arcy-Xięciem *Janem* Austryackim.

— Niedawno w dyecezyi Elis była tak mocna burza, że dwie parafie gwałtownością wody całkiem prawie zostały spustoszone. (*A.P.S.Z.*)

Константина.

Нынѣ, когда Французы взяли Константину, читателямъ нашимъ, вѣроятно, будетъ прiятно прочесть обозрѣнiе участи этой древней столицы Нумидiи и описанiе положенiя ея въ настоящее время. Мы заимствуемъ эту статью изъ письма, полученнаго изъ Боны и напечатаннаго въ газетѣ: Allgemeine Zeitung. Корреспондентъ этой газеты соединилъ въ письмѣ своемъ всѣ извѣстiя, какiя онъ только могъ почерпнуть объ этомъ городѣ, изъ древнихъ источниковъ, изъ путешествiя Доктора *Шау* и наконецъ изъ свѣдѣнiй, доставленныхъ ему туземцами.

Константина получила свое настоящее названiе, оставленное ей и Арабами 1), отъ Императора Константина, потому что онъ вновь выстроилъ и украсилъ этотъ городъ, почти совершенно разоренный осадою. Аврелiй Викторъ пишетъ о томъ въ Жизнеописанiи Константина: „*Per Africam sacerdotium decretum Flaviae genti, Cirtaeque oppido, quod obsidione Alexandri ceciderat, reposito ornatoque, nomen Constantina inditum.* И такъ Константина есть не что иное, какъ Цирта древнихъ, которую Плинiй полагаетъ довольно точно на разстоянiи 48 Римскихъ миль отъ морскаго берега. Въ брошюркѣ Маршала Клозеля сказано: „Цирта, по утвержденiю Президента де Броссъ (*Brosses*), означаетъ на Финикiйскомъ языкѣ: *la ville par excellence*, и этому противорѣчитъ болѣе древнiй авторитетъ Бохарта, который утверждаетъ, что Цирта на Пунiйскомъ нарѣчiи значитъ просто *городъ* 2). Цирта была столицею древнихъ Нумидiйскихъ Государей. Массинисса царствовалъ въ ней въ теченiе цѣлыхъ 60 лѣтъ. Птоломей называетъ ее: *Cirta Julia*, какъ городъ, завоеванный Цезаремъ. Другiе Римскiе писатели именуютъ ее: *Cirta colonnia sittianorum*, потому что Ситтiй, приверженецъ партiи Цезаря, оказалъ ему большiя услуги во время войны Африканской и получилъ за то во владѣнiе этотъ городъ, подъ верховнымъ владычествомъ Рима. Цирта была, какъ повѣствуютъ древнiе писатели и какъ то свидѣтельствуютъ и нынѣ величественныя ея развалины, большимъ, цвѣтущимъ и воинственнымъ городомъ древняго времени. Страбонъ пишетъ: „Массиниса сдѣлалъ Цирту столь могущественною, что она могла выставить въ поле 20,000 пѣхоты и 10,000 конницы.“ Саллустiй говоритъ, что Югурта не могъ бы взять Цирту силою, по причинѣ чрезвычайно крѣпкаго ея положенiя 3). Впрочемъ, кажется, городъ этотъ очень пострадалъ отъ нападенiя Вандаловъ и отъ завоеванiя вновь Нумидiи Полководцемъ Велисарiемъ. Вотъ что говоритъ одинъ древнiй писатель 4) о положенiи этого города во времена Императора Юстинiана: „Окружныя стѣны были столь низки, что чрезъ нихъ весьма легко можно было перелѣзть, и столь не крѣп-

1) Арабы называютъ этотъ городъ: „Коссамтина.“
2) Bocharti Chan. Lib. I Cap. 24: Cirta, sive punice Cartha, id est civitas.
3) Salust. Bell. Jug. 325. Jugurtha — neque propter naturam loci Cirtam armis expugnare potest.
4) Procopius de aedificiis. Lib. II. cap. 5.

Konstantyna.

Teraz, kiedy Konstantyna wziętą została przez Francuzów, zapewne sprawimy przyjemność czytelnikom naszym, udzielając rys tey starożytnoy stolicy Numidyi i opisanie jey stanu w obecnym czasie. Bierzemy artykuł ten z listu, otrzymanego z Bony i umieszczonego w Niemieckiey *Gazecie Powszechney*. Korrespondent tey gazety połączył w liście tym wszystkie wiadomości, które tylko mógł wyczerpnąć o tém mieście ze źródeł starożytnych, z podróży Doktora *Shaw*, i nakoniec z wiadomości, udzielonych mu przez krajowców.

Nazwę Konstantyny, dochowaną nawet przez krajowców 1), nadał temu miastu od swego imienia Cesarz Konstantyn, podnosząc je z gruzów i upadku, do którego przez woynę i oblężenia przywiedzione było. Aurelius Victor pisze o tém *in vita Constantini*, co następuje: „*Per Africam sacerdotium decretum Flaviae genti, Cirtaeque oppido, quod obsidione Alexandri ceciderat, reposito ornatoque nomen Constantina inditum.*” Konstantyna więc jest Cyrtą starożytnych, którą Pliniusz dosyć dokładnie, jako na 48 mil rzymskich od morza odległą, podaje. Cyrta, podług twierdzenia Prezydenta de Brosses, którego Marszałek Clauzel w swey broszurce przytacza, znaczy w języku Fenickim: miasto przewyborne (*la ville par excellence*). Bochard jednakże, za którym dawnieysza przemawia powaga, pisze, że Cirta, po Punicku, znaczy tylko: miasto. 2) — Cyrta była stolicą Numidii. Massynisa rządził w niey przez lat 60. Ptolomeusz nazywa ją *Cirta Julia*, jako przez Cezara zdobytą. Inni pisarze Rzymscy, dają jey nazwę: *Cirta colonia Sittianorum*, z przyczyny, że Sitiusz, stronnik Cezara, temuż w woynie Afrykańskiey wiele poczyniwszy przysługi, za to, w mowie będące miasto, na własność pod panowaniem Rzymian otrzymał. Cyrta była, jak utrzymują dawni pisarze, a okazałe dzisieysze zwaliska potwierdzać się zdają, miastem wielkiém, kwitnącém i wojowniczém w czasach starożytnych. Strabo pisze: Massinisa, przyprowadził je do takiego stanu potęgi, że mogło wystawić 20,000 piechotników i 10,000 jeźdźców. Salustius powiada, że oręż Jugurty nic nie mógł podołać przeciwko Cyrcie, z powodu mocnego jey położenia 3). Zdaje się wszakże, iż po napadzie Wandalów i za powtórném podbiciem Numidii przez Belizaryusza, wiele ucierpiało. Jeden 3) pisarz starożytny daje taki obraz stanu tego miasta za czasów Cesarza Justiniana: „Wał otaczający był tak nizki, że bez trudności można było przeleźć przez niego, a tak wątły, iż zdawało się, że ci, którzy go stawili, nie mieli zamiaru używać go do obrony. Wieże były tak daleko od siebie odległe, że attakujący mogli się utrzymać na odległość pocisku ze strzały; zresztą czas go do szczętu zruynował. Mur zewnętrzny zdawał się jedynie na to zbudowanym, ażeby ułatwić napaść nieprzyjacielo-

1) Arabowie, mówią „Cossamtina.“

ки, что казалось, будто тѣ, которые воздвигали ихъ, вовсе не имѣли намѣренія употребить ихъ когда либо для защиты. Башни были отдалены одна отъ другой на такое разстояніе, что осаждающіе всегда могли избѣгнуть пускаемыхъ въ нихъ оттуда стрѣлъ. Наконецъ время ихъ совершенно разрушило. Внѣшнія стѣны, казалось, были устроены только для облегченія непріятелю осады. Ширина ихъ простиралась не болѣе, какъ на три фута, и камни, ихъ составлявшіе, были связаны между собою не инымъ чѣмъ, какъ грязью. Внизу стѣнъ камни были тверды, а вверху рыхлы. Юстиніанъ велѣлъ исправить всѣ развалины сѣверной и западной стороны этихъ стѣнъ, умножилъ число башень вдвое противъ прежняго и приказалъ возвысить какъ ихъ, такъ равно и самыя стѣны. Цирта, стоя на возвышеніи, терпѣла недостатокъ въ водѣ. Юстиніанъ велѣлъ устроить огромный водопроводъ, посредствомъ котораго вода доставлялась во всѣ части города. Всѣ эти построенія снискали ему названіе втораго основателя Цирты."— Греческо-Римское владычество въ Нумидіи, начавшееся съ низверженія съ престола въ 534 году, Гелимера, послѣдняго Вандальскаго Государя, было, по словамъ того же писателя, не столь твердо и прочно, какъ владычество западныхъ Римлянъ. Часто невозможно было переѣзжать изъ одного города въ другой, потому что варвары перерѣзывали всякое сообщеніе. Остатки Вандаловъ, убѣжавъ въ горы, смѣшались тамъ съ покоренными ими и еще многочисленными Нумидійцами, и отъ нихъ произошли нынѣшніе Кабилы. Они не боялись, на своихъ неприступныхъ скалахъ, Полководцевъ Греческихъ Императоровъ, и хотя Саломокъ, преемникъ Велисарія, и имѣлъ нѣкоторый успѣхъ въ стычкахъ съ ними, но не смотря на то, онъ никогда не могъ покорить ихъ совершенно. Таково было положеніе *провинціи Африки*, какъ внезапно, въ седьмомъ вѣкѣ, Мухаммеданско-Арабскія полчища, соединявшія еще тогда съ религіознымъ фанатизмомъ стремленіе къ воинскимъ подвигамъ и славѣ, нахлынули на Сѣверную Африку, водрузили луну на развалинахъ Карѳагена и стали распространять новое ученіе и словомъ, и оружіемъ.— Съ этого времени почти совершенно прекращаются извѣстія о Константинѣ. Христіанскіе путешественники лишились возможности проникать въ страну, которая изъ нѣдръ своихъ высылала на Европу несмѣтныя толпы варваровъ, угрожавшія Христіанскому міру гибелью. Конечно, отъ времени до времени нѣкоторые плѣнные Христіане могли попадать въ эту, еще обитаемую и еще довольно обширную тогда столицу Нумидіи; но къ сожалѣнію ни одинъ изъ нихъ не возвратился оттуда на родину, чтобы разсказать соотечественникамъ о внутреннихъ тайнахъ варварскаго міра. Даже въ позднѣйшія времена, когда напослѣдокъ Арабы и Мавры, послѣ осьми-вѣковаго пребыванія въ Испаніи, были изгнаны изъ Европы и съ своей стороны впустили Христіанъ въ Африку,— внутренніе города ея остались неизвѣстными, потому что завоеванія Испанцевъ и Португальцевъ ограничивались только нѣкоторыми приморскими городами, которые всѣ, наконецъ, одинъ за другими были ими снова оставлены. Столица Массиниссы оставалась для образованнаго міра въ продолженіе цѣлаго тысячелѣтія баснословнымъ городомъ, о существованіи котораго ничего уже болѣе не было извѣстно. Ученый Докторъ Шау, жившій въ Варваріи съ 1720 по 1732 годъ, первый, со временъ Велисарія, сообщилъ свѣдѣнія о тѣхъ, нѣкогда цвѣтущихъ, Римскихъ городахъ Африки, которые тысячелѣтнее владычество варваровъ большею частію превратило въ развалины и дѣлало въ теченіи этого времени недоступными для путешественниковъ. Путешествіе Доктора Шау по Алжиру и Тунису есть образецъ ученой основательности и глубокаго изслѣдованія. Оно и доселѣ употребляется Французами при ихъ экспедиціяхъ во внутренность страны; въ отношеніи же къ Археологіи служитъ имъ почти единственнымъ руководствомъ. Французскія Археологическія изысканія имѣли съ 1830 года только весьма малыя послѣдствія. Шау, какъ добросовѣстный прозаическій Англичанинъ прежняго времени, далеко превосходитъ Французскихъ путешественниковъ-литераторовъ основательностію и точностію. Въ его сочиненіи, конечно, находятся нѣкоторыя ошибки, но онѣ всѣ сдѣланы не добровольно, а произошли единственно отъ лживости извѣстій, сообщенныхъ ему туземными жителями. Никогда Шау не изображалъ, подобно Шатобріану, странъ, которыя вовсе не существовали. Изъ очерковъ Доктора Шау вы знаете Варварію совершенно, между тѣмъ какъ Востокъ, въ изображеніяхъ Ламартина и Шатобріана, останется областію фантазіи, недоступною для взоровъ прозаическихъ.

(*Продолженіе впредь.*)

wi. Miał tylko trzy stopy szerokości, a kamienie ziemią pospajane. U spodu były kamienie twarde, ale kruche u wierzchołka murów. Justynian kazał wyporządzić wszystkie mury na stronie północney i zachodniey; pomnożył liczbę wież we dwóynasób i kazał je wraz z murami podwyższyć. Cyrta leżąca na wzgórzu, cierpiała niedostatek wody; Justynian zbudował wielki wodociąg i opatrzył miasto w wodę. Jego dzieła, zjednały mu przyznanie tytułu drugiego założyciela miasta."— Grecko-Rzymskie panowanie w Numidyi, które od chwili zrzucenia z tronu Gelimera, ostatniego Króla Wandalów, zaczęło się roku 534, nie było, jak wspomniony powyżey pisarz zapewnia, ani tyle bezpieczne, ani tyle trwałe, jak poprzednie zachodnio-Rzymskie. Częstokroć nie można było mieć żadnego związku pomiędzy miastami, poniewaź takowy barbarzyńcy przecinali. Szczątki Wandalów, podobnie, jak wszystkie pokonane ludy, które chcą uyść niewoli, schroniły się w góry, przez co, pomieszawszy się ze zwalczonemi, ale jeszcze licznemi Numidyyczykami, dały początek pochodzeniu dzisieyszych Kabailów. W niedostępnych skałach i zakątkach swoich, nie obawiali się bynaymniey wodzów Cesarzów Greckich, a lubo Salomo, Belizara następca, odniosł nad niemi niejakie korzyści, nigdy przecież pognębić ich nie zdołał. Taki był stan zwaney *Provincia Africa*, gdy w siódmym wieku, Mahometańsko-Arabskie tłuszcze Wschodu, łącząc naówczas z fanatyzmem religiynym zapał wojenny i żądzę sławy, zalały Północną Afrykę i zatknęły półxiężyc na Kartaginy zwaliskach, a nową naukę mieczem i słowem rozszerzały. — Od tego czasu nie mamy żadnego podania, żadnego śladu o Konstantynie. Niepodobieństwem było dla chrześciańskich wędrowników dostać się do kraju, który sam swych własnych barbarzyńców hordy do Europy zasyłał, i w samo serce chrześciańskiey części świata godził. Bydź może, iż nie jeden z niewolników chrześciańskich został zagnany do zamieszkałey jeszcze, a znakomitey niegdyś stolicy Numidyi, ale nié masz śladu, żeby z nich który powrócił i ziomkom swoim o tajemnicach barbarzyńskiey części świata, wiadomość jaką udzielił. Późniey nawet, gdy nareszcie Arabowie i Maurowie po swém ośmiosetletniém zasiedleniu się w Hiszpanii, z Europy wyparci zostali, a Chrześcianie ze swojey strony do Afryki wylądowali, pozostały środkowe miasta nieznane, bo zdobycze Hiszpanów i Portugalczyków, ograniczały się jedynie na kilku miastach nadbrzeżnych, z których następnie koleyno ustąpić znowu musieli. Tymto sposobem była stolica Massynisy, dla ucywilizowanego świata przez tysiąc lat, miastem niejako bajeczném, nawet nic wcale o bycie teyże nie wiedziano. Uczony Doktor Shaw, od roku 1720 do 1732 mieszkający w Barbaryi, był pierwszy z podróżnych, który od czasów Belizara udzielił wiadomość o stanie dawnych, niegdyś kwitnących miast Rzymskich Afryki, już w tenczas tysiącoletnią w tychże rezydencyą barbarzyńców po większey części w zwaliska zmienionych, a dla wędrowników wcale nieprzystępnych. Podróż Shawa po regencyi algierskiey i tunetańskiey, jest arcy-dziełem naukowey gruntowności i głębokich badań. Dziś jeszcze, służy Francuzom opis Shawa za jedynego przewodnika przy wyprawach w głąb kraju przedsiębranych, co zaś do archeologii, służy prawie dla nich za jedyne przewodnictwo. Francuzkie archeologiczne badania, wydały od roku 1830, tylko nader szczupły rezultat. Shaw jest sumienny Angielski prozaik dawnieyszego czasu, w gruntowności i pewności daleko przewyższa Francuzkich wojażerów i literatów. Są wprawdzie niejakie błędy w dziele Shawa, ale nie popełnione rozmyślnie; powstały jedynie z mylnych opowiadań i doniesień krajowców. Nigdy Shaw, tak, jak Chateaubriand nie wyobrażał krajów, które nigdy nie istniały. Z jego szkiców nie trudno poznać Barbaryą, kiedy tymczasem Wschód, jakim go Chateaubriand i Lamartine skreślili, pozostanie krainą urojeń, którey widzieć nigdy oczy prozaików nie będą miały szczęścia.

(*Dalszy ciąg nastąpi*).

ВИЛЬНА. Типограф. А. Марциновскаго. Печатать дозволяется. Ноября 9 д. 1837 г. — Цензоръ Стат. Совѣт. Кав. *Левъ Боровскій*.